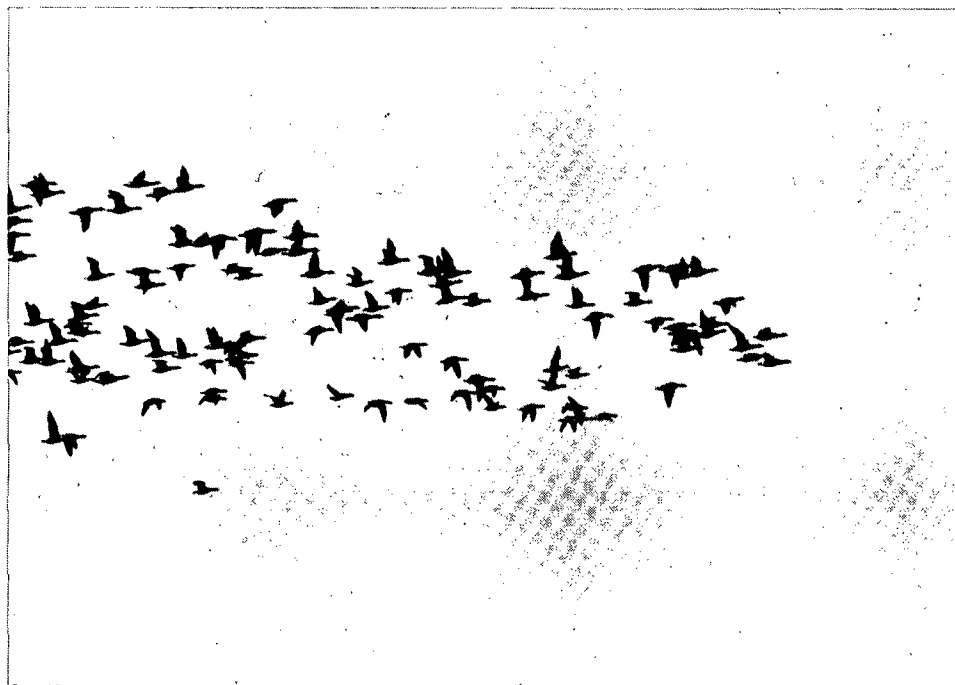

Vlucht Rotganzen.

Hugh P. Gallacher

Is jagen moord?

Norman van Swelm, ornithologisch medewerker van het Vogelpopulatie-onderzoek Ockenrode (Den Haag), auteur van o.a. 'Alle ganzen in Nederland beschermd!' (zie *Natura* juni 1975, pag. 74 t/m 79), was de gedaagde in een kort geding dat de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging had aangespannen en dat op 27 augustus l.l. voor de Haagse rechtbank heeft gediend. Aanleiding tot deze rechtszaak was een krantenartikel waarin Van Swelm nogal fel van leer was getrokken tegen de praktijken van plezierjagers.

Van deze plezierjagers telt Nederland er een dikke 30.000 - evenzovele dierenliefhebbers, natuurvrienden en milieubeschermers - als je af mag gaan op wat zij altijd over zichzelf beweren.

Maar dat is nu net wat Van Swelm met klemmende argumenten ontkent. Het getuigt immers bepaald niet van liefde jegens bijvoorbeeld de Kleine zwaan, dat 30% van deze (beschermd) vogels het leven moet doorgaan met hagelkorrels in het lichaam, die loodvergiftiging en een wrede dood veroorzaken. Evenmin geeft het fokken, uitzetten en vervolgens doodschieten van jaarlijks honderdduizenden Fazanten blijk van een warme belangstelling voor de oorspronkelijke Nederlandse avifauna. En het genadeloos vervolgen van kraaien, Vlaamse gaaien en Eksters (door de nesten heen schieten!) omdat het 'deugnieten' zouden zijn, terwijl wetenschappelijke gegevens hun schadelijkheid betwijfelen of zelfs ontkennen, doet het ergste vrezen omtrent het inzicht dat de geweerdragers bezitten in de problematiek rond predatie en populatie-dynamica.

Vandaar dat Van Swelm tot de conclusie komt (overigens hij niet alléén), dat de plezierjacht geen andere functie heeft dan het bevredigen van bepaalde 'passies'. Onder toepassing van enigszins badinerend taalgebruik heeft Van Swelm in een kranten-interview gesteld dat, terwijl het opzettelijk doden van een medemens als 'moord' bestempeld wordt en 20 jaar gevangenisstraf kan opleveren, het met opzet doden van een *niet-soortgenoot* juist gesanctioneerd wordt en door velen met 'jachtsport' wordt aangeduid. Aangezien hij dit subtiel onderscheid niet accepteert, noemt hij het genoeglijk doodschieten van vogels en zoogdieren ook 'moord'.

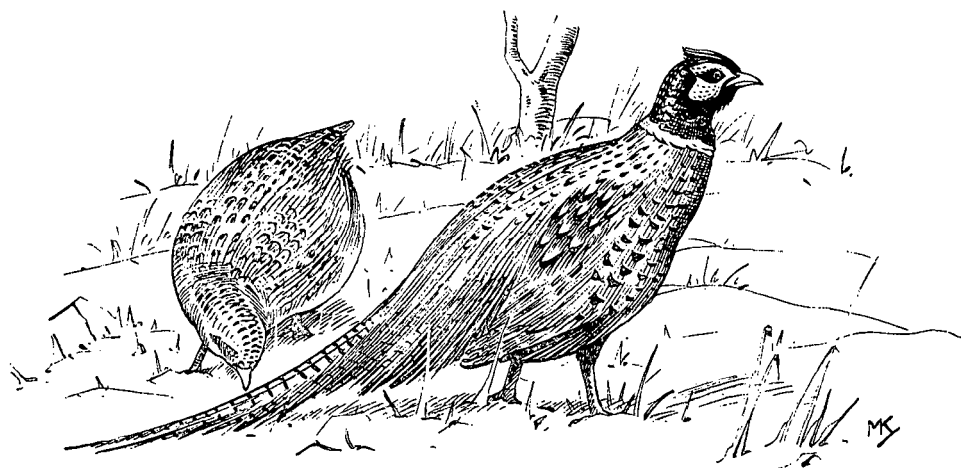
Dat was tegen het zeere been van de plezierjagers en vandaar dat de Kon. Ned. Jagersvereniging Van Swelm voor de rechter daagde, ten einde hem zijn beweringen te laten inslikken. Mag je in dit land zeggen, dat je de mening bent toegedaan dat jagen moord is? Dat mag inderdaad, besliste de rechter, en veroordeelde de K.N.J.V. tot het betalen van de proceskosten.

Van Swelm heeft het kort geding gewonnen, maar daarmee is het pleit nog niet beslecht. Want in feite gaat het natuurlijk niet om de vraag of het nu wel of niet correct, verstandig, of tactisch is geweest om jagen 'moord' te noemen (what is in a name?), maar staat veeleer de kwestie centraal: is de amateurjacht noodzakelijk, wenselijk en verantwoord? Ten aanzien van deze fundamentele vraag is een andere stelling van Van Swelm relevant: 'Afschaffen van plezierjacht in ons land is een belangrijke stap in de richting van offensief milieubeheer' (1974-819). Deze uitspraak leent zich beter voor een debat over de jacht. Tegenover deze stelling staat namelijk het standpunt, dat de jachtsport noodzakelijk is voor een rijk en gevarieerd natuurleven. Zoals een jager het uitdrukte: 'na de oorlog is de jacht op ganzen een jaar verboden geweest. Wat was het gevolg? Een hoop zwakke ganzen, inteelt en na verloop van tijd als gevolg daarvan ziekte en sterfte. In groten getale. In de jaren dat er wel gejaagd mocht worden is er nooit sprake van ziekte onder die vogels geweest'. (De Gooi- en Eemlander d.d. 15 september 1973).

Van een serieuze discussie tussen voor- en tegenstanders van de amateurjacht kan echter voorlopig nog geen sprake zijn. Dat bewijzen de vruchteloze schermutselingen waarvan men regelmatig in krant en tijdschrift en tijdens vergaderingen getuige kan zijn: men verwijt elkaar 'onwetenschappelijk' te zijn, 'ondeskundig', 'emotioneel' of 'sentimenteel', en niemand wordt overtuigd. Een uitwisseling van gedachten, zoals de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels voorstelt te organiseren (Het Vogeljaar 1974: 885), zal dan ook in de huidige situatie een zinloze en frustrerende onderneming blijken te zijn.

Moet een discussie dan maar uit de weg worden gegaan? Stellig niet, maar ik meen dat aan een aantal voorwaarden voldaan moet zijn voordat een debat vruchten kan afwerpen.

Op de eerste plaats dienen alle feiten die voor een adequate meningsvorming van belang zijn, boven tafel gebracht te worden. Dat is lang niet altijd het geval. Niet iedereen is bijvoorbeeld ervan op de hoogte, dat de commerciële kweek van Fazanten een miljoenenbedrijf is, en dat bij in propvolle kooitjes opgefokte Fazanten de snavelpunten worden afgeknipt om te verhinderen dat de zenuwachtige dieren elkaar toetakelen - precies als in de bio-industrie. 'Als ze uitgezet worden, zijn ze zo mak als kippen', aldus de K.N.J.V.-directeur Th. Veen (Haarlems Dagblad 24 september 1974). De jachtopziener krijgt de taak, deze 'jachtkippen' in enkele maanden tijd wat minder tam te maken, doch ze tegelijkertijd vertrouwd te maken met de plaats waar ze neergepapt zullen worden. Niet iedereen is ervan op de hoogte, dat in Nederland in natuurreservaten de plezierjacht bedreven wordt en dat de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland daar financieel beter van wordt. Niet iedereen is ervan op de hoogte, dat jaarlijks rond de 100.000 stuks waterwild - in Nederlandse eendenkooien gevangen - in propvolle manden

Fazantenpaar.

geëxporteerd worden naar leeggeschoten delen van Frankrijk en Italië, alwaar de dieren losgelaten worden en als levende kleiduiven door de gereedstaande jagers neergepapt. En niet iedereen is ervan op de hoogte, dat jagers bij een aantal diersoorten de natuurlijke sterfte opzettelijk verminderen (door het doden van predatoren en door het verstrekken van extra voer), waarna zij hun schietbedrijf rechtvaardigen met het argument dat er te veel exemplaren zijn.

Op de tweede plaats dient meer onderzoek te worden verricht naar een doeltreffend faunabeheer. Terwijl de plezierjacht door de eeuwen heen door de 'leisure class' bedreven werd ter wille van tijdspassering, aanzien en genoegens, schildert men haar de laatste tijd als een methode van faunabeheer af. Tussen haakjes: de suggestie wordt zelfs wel eens gewekt, als zou jacht *de* methode bij uitstek zijn - zo in het maandblad *De Nederlandse Jager* (het orgaan van de K.N.J.V.) tevens het officiële orgaan van de Directie Faunabeheer, hetgeen een opmerkelijk licht werpt zowel op de onafhankelijkheid van deze overheidsinstelling alsook op haar genuanceerde opvattingen over 'beheer'. Het probleem is echter, dat het propageren van jacht als vorm van faunabeheer veelal vooruit loopt op de ontwikkeling van de wetenschappelijke kennis hieromtrent. Onze wetenschappelijke kennis over de regulatie bij dierpopulaties is namelijk nog lang niet in staat om in alle gevallen de jacht als faunabeheer te rechtvaardigen. Integendeel: bij aandachtige studie blijkt nogal eens dat de jacht juist zinloos is als beheersmaatregel, of zelfs averechts werkt. Om een voorbeeld te geven: de jacht op kraaien, voorgesteld als methode van beheer, wordt door onderzoek op de tocht gezet. Het blijkt namelijk, (1) dat er geen verband is tussen het aantal kraai-achtigen en het aantal door kraai-achtigen gepeperde dieren (Baily & Batten, De Vries), (2) dat eliminatie van kraaien geen zin heeft, aangezien veelal een surplus aanwezig is zodat de opgevallene plaatsen weer worden opgevuld, en (3) dat veel jonge (onervaren) kraaien worden bemachtigd, die juist van betekenis hadden kunnen zijn bij de regulatie van de eigen soort, nl. door intra-specifieke nestroof (Wittenberg 1968).

Op de derde plaats ben ik van mening, dat gevoels-argumenten in deze zaak niet zonder meer terzijde kunnen worden geschoven. Zeker, een rationele benadering op basis van verstandige, wetenschappelijk gefundeerde argumenten, is noodzakelijk. Doch uitingen van oprecht verdriet om dierenleed dienen óók serieus te worden genomen. Men spreekt vaak met een zeker *dédain* over 'sentimentaliteit'. Helaas, want ik meen dat we open moeten staan voor onze eigen en elkaars gevoelens, en bepaald niet trots hoeven te zijn op ons geestelijk eelt. Lees, hoe op een dag Peter Scott, waterwildspecialist, vogelschilder en president van het World Wildlife Fund, de stem van zijn hart liet spreken:

"For myself the 'moment of truth' came from a wounded wild goose. Several of the shooting party had shot at it, and it was evidently hit. It planed down and out into the soft mud of the estuary. The place where it landed was an island in the middle of the river at a point famous for its quicksands. The bird could be seen but not reached. Its legs were broken, it could not stand, but its head was up. There it remained for two whole days. By what right had I contributed to its suffering and the suffering of countless other birds I had wounded in 20 years of wildfowl shooting? Yet during these years I knew well that a high proportion of all the shots I had fired had been neither kills nor misses. Somehow I had hardened my mind against the thought - blunted my sensitivity - because of the rough primeval pleasure of the chase, the romance of the wind and the rain, the skill and knowledge required on the behaviour of the quarry, the effects of tide and moon, the handling of boats, and the handling of the gun. These in addition to the healthy outdoor exercise and the element of competitive skill pitted against fellow sportsmen seemed for all those years to justify that host of cowering wounded birds which had died slowly and in pain at my hands - until one day I saw that wild goose on the mudbank and nothing seemed to justify it. So I sold my guns." (Nature in Focus 1971:6). *)

Peter Scott stipt hier het morele probleem aan dat door het moedwillig vernietigen van leven omwille van de 'thrill', de sensatie, wordt opgeroepen en dat ik in de jaargangen van De Nederlandse Jager nimmer besproken vind. Wél pagina-lange artikelen over beheerstechnische en faunistische verantwoording van de jagerij, nooit ook maar één woord over de ethische verantwoording.

Voor een regelrechte confrontatie tussen de voor- en tegenstanders van de amateurjacht is de tijd nog niet rijp. Dat ontslaat ons inmiddels niet van de plicht, eerlijk en serieus te zijn. Eerlijk tegenover onszelf, door onze authentieke emoties niet te verdringen doch

*) Voor mij persoonlijk kwam het 'uur der waarheid' van een wilde gans. Verschillende jagers uit de groep hadden erop geschoten en hij was kennelijk geraakt. Hij kwam in glijvlucht neer in de zachte modder van de riviermond. De plaats waar hij landde was een eiland in het midden van de rivier op een punt dat berucht was om de drijfzanden. De vogel was niet te bereiken. Zijn poten waren gebroken; hij kon niet staan, maar hij hield zijn kop rechtop. Twee dagen lang blijf hij daar. Met welk recht had ik bijgedragen aan zijn lijden en aan het lijden van talloze andere vogels die ik in 20 jaren jacht op waterwild had gewond? Toch had ik al die jaren goed geweten dat een groot deel van mijn schoten geen voltreffers waren geweest, maar ook geen missers. Op een of andere manier had ik mijn geest verhard tegen die gedachte - mijn gevoel afgestompt - omwille van het ruwe, primitieve plezier van de jacht, de romantiek van wind en regen, de bekwaamheid en de kennis die nodig waren om het gedrag van de prooi te beoordelen, de invloeden van het getij en van de maan, het omgaan met de boten en het hanteren van het geweer. Dit, samen met het gezonde in de buitenlucht zijn en het element van sportieve wedijver in vaardigheid met andere jagers, had in al die jaren de rechtvaardiging geleken van die massa van ineenkrimpende, gewonde vogels die door mijn handen langzaam in pijn waren gestorven - totdat ik op die ene dag die wilde gans zag op die modderbank en niets dat dat leek te rechtvaardigen. Daarom verkocht ik mijn geweren.

ze juist aan het daglicht te brengen en verantwoording af te leggen van wat ons beweegt. Eerlijk tegenover elkaar, door bijvoorbeeld niet geheimzinnig te doen over afschotcijfers, economische belangen achter de jagerij, of de personele unies tussen natuurbeschermingsorganisaties en jagersorganisaties. Serieus, door niet te vluchten in standaardargumenten, maar ons handelen juist te baseren op wetenschappelijk gefundeerde gegevens, en eerst tot ingrijpende maatregelen over te gaan nadat is vastgesteld dat en hoe deze dienen te worden uitgevoerd.

Foto: E. E. Booy-Hietink

Adres van de schrijver:

Tekening: M. J. Ch. Kolvoort

Verwijzingen:

- Baily, R. S., 1967. An index of bird population changes on farmland, *Bird Study* 14: 195-209.
Baily, R. S., 1968. An index of bird population changes in woodland, *Bird Study* 15: 171-180.
Baily, R. S. & L. A. Batten, 1968. Bird population changes on farmland for the years 1966-1967, *Bird Study* 15: 181-183.
Batten, L. A., 1969. Bird population changes on farmland and in woodland for the years 1967-1968, *Bird Study* 16: 163-168.
Batten, L. A., 1971. Bird population changes on farmland and in woodland for the years 1968-1969, *Bird Study* 18: 1-8.
Batten, L. A., 1971. Bird population changes for the years 1969-1970, *Bird Study* 18: 213-221.
Batten, L. A., 1972. Bird population changes for the years 1970-1971, *Bird Study* 19: 241-248.
Scott, Peter, 1971. I have sold my guns, *Nature in focus* 10: 5-7.
Swelm, Norman D. van, 1974. Zeg mij wie uw vrienden zijn, *Het Vogeljaar* 22: 814-9.
Vries, D. M. de, 1972. Veranderingen in de vogelstand van graslandgebieden gedurende twintig jaren, *Landbouwkundig Tijdschrift* 84: 15-24.
Wittenberg, J., 1968. Freilanduntersuchungen zu Brutbiologie und Verhalten der Rabenkrähe (*Corvus c. corone*), *Zool. Jb. Syst.*, 95: 16-146.
-

Leden-advertenties

Ruil plaatjes Verkade Albums.

Gevraagd:

— Dr K. Boom - Houtachtige gewassen — Dr K. Boom - Flora der gekweekte kruidachtige gewassen — Rader en De Jong - Tekenen — Darthuizer vademecum.

Aangeboden:

- Bull. U.S.N.M. 237, Life Histories of North American Cardinals, Grosbeaks, Buntings, Towhees, Finches, Sparrows, and Allies, 1968; 1889 pag., 78 pl. (3 delen).
Bull. U.S.N.M. 271, The Families and Genera of Marine Gammaridean Amphipoda, 1969; 535 pag., 173 afb.
Bull. U.S.N.M. 278, The Caprellidae of the Western Atlantic, 1968; 147 pag., 49 afb.
Bull. U.S.N.M. 280, A Revision of the Peoriinae and Anerastiinae of America North of Mexico, 1968; 124 pag., 178 afb., 12 krt.
Bull. U.S.N.M. 296, The Burrowing Barnacles, 1969; 162 pag., 45 afb.
Bull. U.S.N.M. 297, Catalogue of the Neotropical Squamata: Snakes, Lizards and Amphisbaenians, 1970; 640 pag., 115 afb. (2 delen).
F.A.O.-Publ., Atlas of the Living Resources of the Seas, 1972, 51 krt.
S. G. Goodrich, Johnson's Natural History. The Animal Kingdom Illustrated, 1874; 1500 pag., 1550 afb. (2 delen, octavo); Lederen banden iets gesleten, overigens in goede staat.
3 jrg. 'Het Aquarium' (N.B.A.T.) in neutr. binding: 29 (1958-59), 32 (1961-62), 34 (1963-64).
Ned. Malac. Ver., De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegaten, 1965; 55 pag., 22 pl.
Alles tegen elk aannemelijk bod of ruilen voor natuurhistorische boeken, publicaties (bij voorkeur over vissen, schelpen, insecten).